

د ملا محمد عمر پټ

ژوند

Ketabton.com

The Secret Life of Mullah Omar

BETTE DAM

PDFBOOKSFREE.PK

About the Author

Bette Durr is an independent journalist covering Afghanistan, who lived in Kabul from 2009 to 2014. She is a guest lecturer at Sciences Po in Paris, and is the author of *A Man and a Motorcycle: How Hamid Karzai Came to Power*. Her second book, *Searching for an Enemy*, was published in Dutch in February 2010.

About the Zomia Center

The Zomia Center is dedicated to the rigorous study of non-state spaces for scholarly and humanitarian pursuits. It is an initiative of Arizona State University's Center on the Future of War and New America, a D.C.-based think tank. Zomia researchers produce contextually-sensitive, interdisciplinary and empirically-grounded studies on areas outside formal government control.

The Center's projects address a diverse set of questions on the micro-politics of war and revolution; the political economy of non-state spaces in the context of globalization and neoliberalism; public health; and local cultural histories. The center's goal is to encourage the free exchange of information among the scholarly and humanitarian communities.

Named for the historically contested uplands of Southeast Asia, The Zomia Center builds on a rich tradition of non-state scholarship, in the belief that empirical understanding of the contested present is necessary for a more peaceful and egalitarian future.

For more info, see www.zomiacenter.org

In partnership with

بسم الله الرحمن الرحيم

7-May-2019 د خپرولو نېټه-

د ژباړن خبري :

دا کتاب د ملامحمد عمر د ژوند هغه پټه برخه تر پوښښ لاندې نیولې چې بيله دوو يا درو کسانو هيڅ چا يې هم په اړه معلومات نه لرل دا کتاب هالنډي ژورنالستي په افغانستان کې د پنځو کالو د څېړنو او سلگونو مرکو وروسته ليکلي دي او داسې پټ حقايق يې وړاندي کړي چې نژدې ټوله نړۍ يې حيرانه کړې ده شاوخوا د نړۍ ټولې استخباراتي شبکې او رسنۍ يې تر سوال لاندې راوستې اتلس کاله يې د نوموړي په لټون په سي ټوله نړۍ ولټول او په ميليارډو ډالر يې خرڅ کړل خو بيا هم بريالي نه سول چې يا يې ونيسي او يا يې په اړه کره معلومات لاسته راوړي تيري دوي لسيزي يې رانده واورونه کول کله به يې ويل چې په پاکستان کې دي کله به يې ويل چې د اسامه بن لادن سره يو ځای د امريکا پر ضد عمليات ترسره کوي او کله بل څه ،خو ملاعمر دوي ته نيژدې د دوي څخه د يو څو مترو په فاصله کې اوسېدي او د نړۍ هغه ځواکونو چې په پرمختللي ټيکنالوژي سمبال ده داسې ځان ترې پټ وساتي چې انساني عقل ورته په تعجب کې پاته سي

ما هڅه کړې چې په پوره امانتدارۍ او اسانه ژبه يې وژباړم او جملي بندي يې وکړم خو که بيا هم کومه جمله گونگه او يا بله نيمگړتيا ولري بخښنه به راته کوي ولي چې د دې کتاب د ژباړلو څخه مي هدف پيسې او يا بل امتياز لاسته راوړل نه دي بلکه خلگو ته مي د حقايقو د رسولو هڅه کړېده او باوري يم چې تخنيکي ستونزي او ليکدود به هم د ډيرو نيمگړتياو سره مل وي چې مخ له مخه درڅخه يو ځل بيا بخښنه غواړم

په دې کتاب کې يوه موضوع د طالبانو او تصوف تر نامه لاندې ليکل سوې ده خو کله چې ما ولوستل موضوع يې ډيره پيچلې وه يا خو معلومات ورکونکي ليکوالي ته سم معلومات نه دي ورکړي او يا ليکواله په موضوع سمه نه ده پوهه سوې دا چې موضوع مذهبي او عقيدوي اړخ لري داسې لغاتونه پکښې کارول سوي دي چې يو لغت يې زياتي معناوي درلودلای سي نو که ما ژباړلې واي شايد د ليکوالي د نظرياتو او فکر سره يې سمون نه

وای خورلي نو له دې کبله مي ستاسو د معلوماتو لپاره هغه موضوع کت مټ په انگليسي کي ورسره اضافه کړې کيداي سي يو څوک ترې سم اخذ وکړي ، نو نوري خبري رالندوم او د کتاب لوستلو ته مو رابولر

په درنښت : ستاسو ورور

ا.ش . س

د ليکوال په اړه :

بيتي ډم يوه خپلواکه ژورناليسته چې په افغانستان کي د ۲۰۰۹ څخه بيا تر ۲۰۱۴ پوري يي په کابل کي دنده ترسره کړې ده . نوموړې په پاریس کي د سياسي علومو يوه افتخاري وينا کونکې (استاده) ده، او د (سپري او موټرسايکل) کتاب (چي څنگه حامد کرزي واک ته ورسيدې) او دوهم کتاب يي (د يو دښمن په لټه کي) وو چې په فبروري ۲۰۱۹ کي په هالنډ کي چاپ سو .

د زوميا سنتر په اړه :

زوميا مرکز د بشردوستي او علمي لټون په خاطر چې په غير دولتي ساحو کي پيچلو زده کړو ته وقف سوي دي دا د واشنگټن د ايريزونا ايالتي پوهنتون يو نوبستي مرکز دي چې (د جنگ اينده او نوي امريکا) باندي تحليلي څيړني کوي . زوميا څيړونکي په هغو ساحو کي چې له دولتي کنټروله وتلي دي سياقي ، نړيوال (بيلابيلو ژبو) او پر تجربو ولاړ علمي نوښتونه يا څيړني کوي

د نوموړي څيړنيز مرکز پروژې د کوچني سياست د جنگ او انقلاب اړوند د نړيوالتوب او نيولبراليزم په قياس کي د غيردولتي سياسي زيرمو ، عامه روغتيا او محلي کلتوري تاريخونو په اړه د سوالو يو څو بيلابيلي کڅوړي په نښه کوي چې د جنوب ختيځې آسيا د تاريخي سياليو لپاره نومول شوي دي، د زوميا مرکز د غير دولتي بورسونو يو بډاي رواج جوړوي، په دې باور چې تجربوي پوهنه د اوسني مسابقه کونکي وخت او يو سوله ايز او مساوي راتلونکې لپاره اړين ده

for more info, www.zomiacenter.org

تعارف :

له اتلسو کالو وروسته بلاخره طالبان او امریکا د سولي لپاره د خبرو ميز ته کښيني چي کيداي سي چي هغه جنگ چي د امریکا په تاريخ کي تر ټولو اوږد جنگ دي پاي ته ورسيري خو د يادوني وړ ده چي د هغو خلگو په اړه امریکا ډير لږ معلومات لري چي د سولي لپاره ورسره هيلي ترلي دي

په عمومي ډول د طالبانو هيت دا ډاډ ورکړي او دا يي منلې ده چي افغان خاوره به نور د خارجيانو پر ضد او تاوان استعمال نه سي لاکن ځيني مبصرين په دې اړه باوري نه دي چي دوي دي له القاعدې سره اړيکي وشکوي. طالبان دا باور ورکوي چي په خپلواکه او خالص افغاني ځواک په توگه رغيري خو د پاکستان سره د اړيکو اړوند سوال يي مبهم يا غيرواضح پاتيري

تر اوسه پوري لا د سولي بهير ته د رسيدو خنډونه ډير لوي دي

په لسگونو زره افغانان مړه سول په تريلينونو ډالر مصرف سول د خو د بريا هيڅ څرک هم نه لگيري د طالبانو د امارت اړوند مغشوشياوې شايد په يوه سري (ملا محمد عمر) کي سره منسجم يا څه نا څه په وپوهيرو.

د دې گروپ ستر او مشهور مشر هغه وخت د نړيوالو د توجه ورگرځيد کله چي يي د خپل هيواد د بودا ديوقامته مجسمه نړول او دوهم ځل کله چي د يوولسم سيپتمبر د حملو په تړاو يي اسامه بن لادن و امریکا ته د تسليمۍ څخه ډډه وکړه

ډير لږ کسان د ملا عمر په اړه معلومات لري يوازي يو څو دانې عکسونه دا ښيي چي ده شتون درلودي

د نوموړي د ژوند په اړوند معلومات له ډيره وخته مبهم او سواليه نښان دي ، کله چي په ۲۰۰۱م کي د طالبانو حکومت ړنگ سو ، هغه په داسي توگه بريالي له صحنې په پټه ووتي چي د بن لادن سره سره دي هم د نړي تر ټولو زيات ناتو ته مطلوب يا غوښتونکي کس وو. امریکا د ده پر سر لس ميلیونه ډالره جايزه ايښې وه خو بريالي نه سول چي پيدا يي کړي د ده مړينه چي په ۲۰۱۳م ميلادي کال کي د ناروغي له کبله وه د طالبانو د مشرتابه لخوا په داسي حال کي افشا سوه چي د ده تر مرگ وروسته يي هم د ده په نامه اعلاميې جاري کولې چي په تحريک کي د ډيرو خپلمنځي نيوکو سره هم مخ ول او په نتيجه کي نژدې وه چي امارت له منتشر

کیدو سره مخ سي خو بالاخره ټولي خواوي په دې راضي سوې چې د ده د نامه څخه په گټه اخیستنې جنگ ته ادامه ورکړي .

طالب جنگیالیو له ملا عمر سره په داسې حال کې دومره شدیدې ، جذباتي او لمسونکي مینه درلودل چې ډیرو یې هیڅکله د ده عکس لانه وو لیدلي، نه یې دي په خبرو لیدلي وو او نه یې د ده خط لیدلي وو یو طالب راته وویل چې ملا عمر ولاړي لکن هغه زموږ سره ژوندي دي او موږ د هغه په نامه او روح باندي جنگیرو .

د نوموړي د مرگ تر اعلانیدو پوري ، امریکا ملا عمر یو تر ټولو ستر ترهگر باله ، چې د القاعدې یو ځای د امریکا د بربادۍ لپاره دسیسې جوړوي . یو امریکایي یادداشت چې د ویکي لیکس لخوا افشا سو راپور ورکول سوي و (د مثال په ډول) ، چې ملا عمر د طالبانو پټ والي ملاعاصم څخه وپوښتل چې ولي دي په پلان سویو لاریونو کې د وسلو د ویشلو فرصت له لاسه ورکړ تر څو حالت دي کړکیچن کړي واي

دغه یادداشت ادعا کوي چې ملا عمر په مکرر ډول د امارت غړي تمویلول چې په پیسو د افغانستان په داخل کې ترهگریز بریدونه او نور یاغي فعالیتونه چمتو ، اداره او مدیریت کړي

کیبل وایي چې ملا عمر په منظم ډول له اسامه بن لادن سره لیدل او په میاشت کې به یې غونډه ور سره کول او شاوخوا شل نورو کسانو به هم پکښې گډون کاوه ، یادداشت نور زیاتوي چې دا غونډې په نوبتي ډول په کوټه او په هغو کلیو کې ترسره کیدې چې د پاکستان او افغانستان ترمنځ یې موقعیت درلود . د امریکا په خبره ، ملا عمر د طالبانو د ړنگیدو سره په پاکستان کې پټنځایونه وموندل او فعالیتونه یې له هماغه ځایه سر ته رسول .

او په ۲۰۱۵ م کې د افغانستان استخبارات امنیت ملي او ارگ په گډه اعلامیه خپره کړه چې د اعتباري معلوماتو له مخه چې دوي ته رسیدلي هغه د کراچي په یوه روغتون کې وفات سوي دي او زیاته یې کړه چې موږ پوهیدلو چې هغه په پاکستان کې وو او ورپسې د سي اي اي مشر ډیوډ پیتریس وویل چې هغه اول په بلوچستان کې ناروغه سو او د کراچي په روغتون کې وو خو موږ نه سواي کولاي چې هلته مو عملیات ترسره کړې واي او خپل ملگري مو هم نه سول استولاي چې هلته عملیات ترسره کړي

-
- 1 Liebert, L. (2019, January 29). CIA Chief warns Afghan deal would require monitoring terrorists. *Bloomberg*. Retrieved from <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-01-29/cia-chief-warns-afghan-deal-would-require-monitoring-terrorists>; Haqqani, H. (2019, February 7). Don't trust the Taliban promises. *Foreign Policy*. Retrieved from <https://foreignpolicy.com/2019/02/07/dont-trust-the-talibans-promises-afghanistan-trump/>; Hirsh, M. (2019, January 29). Ryan Crocker: The Taliban will 'retake the country'. *Foreign Policy*. Retrieved from <https://foreignpolicy.com/2019/01/28/ryan-crocker-the-taliban-will-retake-the-country-afghanistan-deal/>
 - 2 Crawford, N. C. (2018, November 14). Costs of War. *Watson Institute, Brown University*. Retrieved from https://watson.brown.edu/costsofwar/files/cow/imce/papers/2018/Crawford_Costs%20of%20War%20Estimates%20Through%20FY2019%20.pdf
 - 3 Mullah Omar is not on the Rewards for Justice website any more. Here is an online archive with the old text: "Wanted. Mullah Omar. Up to \$10 Million Reward." Retrieved from <https://web.archive.org/web/20061005050343/http://www.rewardsforjustice.net/english/index.cfm?page=MullahOmar>
 - 4 War Diaries (2006, August 16). Threat Report IED Threat IPD Meymana. *WikiLeaks*. Retrieved from <https://wardiaries.wikileaks.org/id/7708CDAE-2219-0B3F-9FFA8E46CFBBEC8B/>
 - 5 Ibid.
 - 6 Ibid.
 - 7 BBC News (2015, July 29). Mullah Omar: Taliban 'died in Pakistan in 2013'. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-asia-33703097>

4 ■ The Secret Life of Mullah Omar

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

خو دا يوه خبره هم رشتيا نه ده . ما د ملاعمر د ژوند پر څپرلو باندي پنځه كاله وخت تير كړ او هلته مي او په درځنو سفرونه كول چيري چي د ياغيانو واک و د هغه د نيژدې ملگرو او قريبانو سره مي لیده کاته طالب مشرانو سره مي وکړې

ما هغه خلگ پيدا كړل چا چي تر اوسه پوري د خلگو په مخ كي خبري نه وې كړي ، ما په درځنو افغان او امريكايي چارواكو سره مركې وكړې چي په شخصي مجلس كي به يي د ملاعمر په اړه يو ډول او په عامه ځايونو كي به يي بل ډول كيسې كولې ، په دسمبر ۲۰۱۸م كي ما يو نوي سړي وموند چا چي په ژوند كي د ملاعمر سره دوولس كاله تير كړي و او د نوموړي پر ساتنه مامور و ، هغه د طالبانو د مشر سره اوسېدلي وو او

د باندینې نړۍ سره د وصل یوازیني چینل و هغه اوس د افغانستان د استخباراتو په لاس کې دي او زه هغه یوازینۍ ژورنالیسته وم چې له ده سره مې مرکه وکړه . د دې څیړنیز ژوندلیک تفصیل زما په نوي کتاب (د دښمن په لټه کې) دي چې په هالنډۍ ژبه راوتلي دي او دلته یې په لنډ ډول خپروم

دا کیسه چې امریکا او یا بل چا ابلاغ کړیده نیردې هر چا غلط او درواغ ویلي دي، د ۲۰۰۱م کال څخه وروسته ملا عمر هیڅکله پاکستان ته نه دي تللي او پر ځای یې د پتیدو لپاره خپل پلرني وطن خوښ کړ او اته کاله یې په داسې ځای کې تیر کړل چې د یو څو کلومیټرو په فاصله کې ورته د امریکایانو بیس پروت و چې په زرگونو فوځیان پکښې ځای پر ځای و،

دا موندني یا معلومات ، طالبانو او افغان چارواکو هم تایید کړي دي او دا د امریکایي استخباراتو ناکامي بولي او دا کیسه د دې باعث گرځیدلې چې د افغانستان د جنگ اړوند د امریکا د نورو ادعاو په اړه نور شکونه هم را وټوکیدل . ملا عمر پاکستان ته له ور تگ څخه له دې کبله انکار وکړ چې پر دې هیواد یې ژوره بې اعتمادی لرل، او د بغاوت اړوند یې د نوموړي هیواد ښکیلتیا بې ارزښته بلل . اوس دي د طالبانو روحاني لارښود و ، یو داسې حقیقت چې خارجیانو ته به یو معمه معلومېږي خو کله چې عاقلانه برخورد کوو او کله چې د نوموړي د پرهیز گاري د حدودو په اړه قضاوت کوو چې په جنوبي افغانستان کې په عامه توگه یې طریقت بولي

8 The Hudson Union (2016, June 24). Director of the CIA Director General Petraeus on the death of Terrorist Mullah Omar. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=l76Qolyyx4k>

دا شخصیت د خبرو پر فصاحت او بلاغت ، په گرمو گرمو بیانو ولاړ نه و بلکه ډیرو طالبانو ته دي یو بې غرضه ، نه خطا ایستونکي شخصیت معلومېدي چې د دوي پر شاوخوا د فاسدو ماده پرستانو ضد یې باله . د نړیوال اسامه بن لادن سره یې توپیر ډیر نه سي کیدای

په دې ځای کې ، د ملا عمر کیسه موږ ته دا رانښيي چې په حقیقت کې طالبان او القاعده څومره سره جلا یا مختلف دي . نن چې د سولي امیدونه پر غوړیدو دي ، په دې حصه کې ، چې ایا په دې باور په کار دي چې القاعده او طالبان په رشتیا سره بیلیدای سي؟ چې د دې د پوهیدو لپاره د ملا عمر په کیسه پوهیدل تر هر څه مهمه ده

تېښته :

امريکا پر افغانستان په اکتوبر ۲۰۰۱م کال حمله وکړه، او د دسمبر په اوایلو کې د طالبانو اخيرني قوي مرکز هم سقوط وکړ. حامد کرزي د امریکایانو او د سي اي اي د خاصو ځواکونو په توسط واک ته ورسيدې، او ډير طالبان څوک د خط له لاري، او څوک په کوټه کې دده د ورونو له لاري ورته تسليم سول .

د دسمبر پر ۵مه ملا عمر د طالب جگپوړو مشرانو يوه غونډه د کندهاري تجار په زیرخانه کې راوبلل ، ما د ډيرو غړو سره چې په دې غونډه کې يې گډون کړي وو مرکې وکړې يو له دوي څخه عبدالسلام راکتي وو، چې د زابل ولايت د لوړپوړو طالبانو څخه شميرل کيدې .

د راکتي په خبره ، زیرخاني ته له ننوتو د مخه گډون کونکي ټول په بشپړه توگه تلابني کيدل

او څو ته ويل سوي وو چې په لار کې مو تران سره بدل کړي تر څو ملا عمر ونه پيژندل سي او د ښکاره کيدو مخه يې ونيول سي ، په کور کې ملا عمر په داسې حال کې پر مخکه کښينستي چې توپک يې په غير کې پروت وو، د خلگو څخه يې پوښتنه وکړه ؛ تاسو څه غواړي ؛ ډيري دې ته چمتو وو چې جنگ پرېږدي ، خو هر يو چپ وو . او بيا ، بالاخره يوه کس وويل چې دوي غواړي چې تسليم سي . راکتي وويل چې يوه کس جرأت وکړ او چوپتيا يې ماته کړه خو هغه د ملا عمر د قهر څخه ډاريدې، ده راته وويل زه شکمن وم چې که موږ د جنگ د پرېښودو ورته وويل موږ به مړه کړي

لاکن هغه ارام وو ، کله چې يې په بشپړ ډول د خپلو خلگو د پرېکړې څخه ځان مطمئن کړ

وروسته يې وويل چې هغه خپل واک وزير دفاع ملا عبیدالله ته سپاري ،

ملا عبیدالله که کومه پرېکړه بايد په کلکه بايد ملاتړ يې وسي هغه يو خط لاسليک او هدايت يې وکړ چې يې متابعت او پيروي وسي ، ملا عمر گروپ ته دوه واره وويل چې پوه سواست . او بيا له خوښي يوازي ووت . هغه طالبان چې پاته سول خوشحاله سول چې جنگ به ودرېږي . دا د روژې مياشت وه ، راکتي وويل چې په هغه شپه زمور څخه د روژې ماتول لاهير سول

په دابله ورځ ملا عبیدالله د کندهار شمالي اولسوالي شاه وليکوت ته په دې نيت ووت چې کرزي او دده ملاتړو سره وويني . کرزي ورسره وليدل او تړون وسو د شاولیکوت په توافق ليک کې ملا عبیدالله او طالبان په

دې راضي سول چي وسله به ايرد كرزى ومنل ، او دا بله ورځ د رسنيو په مخ كې څرگند سو ، او اعلان يې وكړ چي طالبان د دې خاوري بچيان دي او وبه بخښل سي خو القاعده او اسامه بن لادن د افغانستان دښمنان دي هغه وخت جنگ پاي ته ورسيدې.

ي او كورو ته به ځي او يا به په حكومت كې گډون كوي . امارت په بشپړ توگه له منځه ولاړي

9 In total three participants of this meeting were interviewed, including Mullah Salam Rockety, Rais-e-Bagran, and Amir Mohammed Agha.

10 See also Dam, B. (2014). *A Man and A Motorcycle, How Hamid Karzai Came to Power*. Utrecht: Ipso Facto.

6 ■ The Secret Life of Mullah Omar

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

لاكن د امريكا اراده بل ډول وه . واشنگټن طالبان جدي خطر وباله او د ملا عمر نوم تر بن لادن وروسته د تروريستانو تر ټولو ډير مطلوبو يا غوښتونكو تروريستانو په ليست كې شامل كړ .

د وزات دفاع منشي ډونلډ رمسفيلډ كرزى راوغوښتي او د رسنۍ د اعلاميې د بيا اعلانولو غوښتنه يې وكړه تر څو ملا عمر د بخښني د ليست څخه وباسي ، په دې وخت كې امريكايانو پلان جوړ كړ چي د كرزى هڅي شنډي كړي چي د سابقه طالبانو سره روغه جوړه كوي ، دوي حامد كرزى ته نيژدې هغه كس چي د طالبانو سره يې دوستانه اړيكي لرلې هغه والي يې په جنگسالار گل اغا شيرزي بدل كړ . ده او د ده مليشو ډير ځاي ناستو طالبانو په ټينگولو لاس پوري كړ ، او يا چي پاکستان ته روان و او د ځان لپاره يې پټنځايونه لټول . تر ټولو غټه جايزه پر ملا عمر ايښوول سوې وه . امريكا او شيرزي په كندهار او هلمند كې ډير لوي عملياتونه ترسره كړل خو بخت ورسره ياري ونه كړه . ملا عمر د خط د لاسليك څخه وروسته چي واك يې وسپاري ترڅو چي خلك په خبريدل د كندهار په خامه كوڅو كې په ډيره اسانۍ سره له سترگو پناه سو .

پتيدل :

دسمبر ۲۰۱۸م کال ، د دوو کالو د هڅو پس، زه په دې و توانيدم چي د هغه سړي سره چي عينکي يي پر سترگود اوږدې شناوي ږيري څښتن عبدالجبار عمري سره ووينم . جبار عمري له هغه وخته د ملاعمر ساتونکي و له کله چي د کندهاره ورک سو او بيا تر ۲۰۱۳م کال چي د ملاعمر د مړيني کال دي ورسره ملگري وو او اوس د ۲۰۱۷م کال څخه د امنيت ملي په بند کي دي . د ده د مرکې څخه ، او د کيسې په څو برخو ويشلو او د هغه باخبرو سرچينو څخه چي ما د ملاعمر د ځاي په اړه د ۲۰۰۱م کال څخه ټولي کړې وې سره دې پايلې ته ورسيدم ، چي ملاعمر په دغه موده کي هيڅکله هم په پاکستان کي نه دي اوسيدلي . او خپل پاته عمر يي د زابل د غرنۍ سيمو په ليري پرتو کوچني کليو کي تير کړ .

معتصم اغاجان، د ملاعمر ښه ملگري او د ماليې پخواني وزير راته وويل ، چي د ۲۰۰۱م کال کي د طالبانو د حکومت په اخري شپو او ورځو کي ملاعمر له ما سره تماس ونيوي او راته يي وويل چي د ده د کورنۍ لپاره يو خوندي ځاي برابر کړي . معتصم د ملاعمر يوه ښځه او ماشومان له ځان سره پاکستان ته بوتله او هلته ميشته سول او بيا يي هيڅکله له ملاعمر سره و نه ليدل ، او د معتصم په خبره بيا يي هيڅکله خپله ښځه او کورنۍ و نه ليدله

جبار عمري راته وويل ، ملاعبيدالله تماس راسره ونيوي چي د ملاعمر د تينبتي لپاره چمتووالي ونيسي جبار عمري په شمال کي د طالبانو والي پاته سوي دي که لږ نور هم له نيردې ورته وگورو ، د هوتک قوم سره تړاو لري او ملاعمر هم د هوتک قوم نومزي ښاخ پوري تړاو لري د ملاعمر پلار او نيکه په همدې (زابل) ولايت کي اوسيدلي دي چي بيا له دې ځايه کوچېدلي دي نو له دې کبله ملاعمر په کندهار او روزگان کي لوي سوي دي هغه د زابل د ځايي محرکي قوې ته د چل ورکولو لپاره د جبار عمري کومک ته اړتيا لرله شاوخوا دوې ورځي وروسته چي کله يي واک ملاعبيدالله ته وسپاري، ملاعمر همالته کندهار کي پاته وو، خو د ډسمبر پر ۷ مه کله چي رمسفيلد د کرزي د ښښني پيشهاد رد کړ ، ملاعمر ښار پرېښودي .

- 11 See also Gopal, A. (2014). *No Good Men Among the Living: America, the Taliban and the War Through Afghan Eyes*. New York: Metropolitan Books.
- 12 See *A Man and a Motorcycle*, Watt & Borger (2001, December 7) Taliban promise to surrender Kandahar, *The Guardian*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2001/dec/07/afghanistan.julianborger>; Knowlton, B. (2001, December 7). Rumsfeld Rejects to allow Mullah Omar 'to live in dignity': Taliban fighters agree to surrender Kandahar. *The New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2001/12/07/news/rumsfeld-rejects-planto-allow-mullah-omar-to-live-in-dignity-taliban.html>
- 13 Ibid. See also Coll, S. (2108). *Directorate S, The C.I.A. and America's Secret Wars in Afghanistan and Pakistan*. Penguin Books; Colgan, J. (2001, December 7). Fall of Kandahar appears imminent. *ABC Local Radio*. Retrieved from <http://www.abc.net.au/am/stories/s434693.html>

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

د غرمې شاوخوا، دوه موټران د نساجي د وړيو له فابريکې څخه تير سول دغه سړک د کندهار او کابل پر لويه لار پروت دي . په دغه کاروان کي ليدکروزر چي جبار عمري او سپين ټويوتا ويگن ملاعمر او دوه نور کسان پکښي سپاره وه . جبار عمري د هغو دوو کسانو د رانسودلو څخه ډډه وکړه خو د نورو مرکو په ترڅ کي دا معلومه سوه چي ملاعزیزالله څوک چي د ملاعمر (باجه) د دوهمې ماينې د خور ميره دي ورسره په موټر کي شتون درلود. ماينام ته دوي د زابل مرکز قلات ته ورسيدل .

پورتني ډاياگرام د ملاعمر پټنځاي دي چي د کندهار شمال شرقي سيمي په ۱۲۵ ميله کي پروت دي او زابل يو ايډيل پټنځاي سو. زابل هغه ځاي و چيري چي طالبانو ځان بيخطرته احساساوه

عبدالرحمن هوتکي د سيمي پخواني اوسيدونکي راته وويل، له کومه راهيسي چي د طالبانو حکومت ړنگ سو له هغه وخته د ولايت مرکز د قومي مشرانو په واک کي وو چي طالبانو ته وفادار و . هوتکي يو کال له مخه طالبان پرې ايښي و او خپل کور ته چي په شينکي اولسوالی زابل ولايت کي يي موقعيت درلود ستون سوي و ، او د طالبانو څخه د تنبیدلو مشرانو سره يي ليدنې کولې . د هوتکي په خبره، دوي ټولو (طالبانو) غوښتل چي تسليم سي . خو د کرزي څخه خوا بدي سول (ولي چي امریکايانو د طالبانو سره ده ته د سولي واک نه ورکوي) طالبانو د کرزي څخه شکايت وکړ چي ده پر خپله وعده وفا ونه کړه

په زابل کي حالت هغه وخت ډير ژر بدل سو کله چي حميدالله توخي د امریکايانو په ملاتړ واک ته ورسيد . توخي د گلبدين حکمتيار (د حزب اسلامي د مجاهدينو گروپ مشر) د طالبانو سرسخته دښمن سره ډير نيژدې پاته سوي و لکه شيرزي په کندهار کي ، توخي په زابل کي پر کور ناست طالبان په نښه کول چي له دې کبله اکثره طالبان همسايه پاکستان ته وغورځيده . جبار عمري پوهيدي چي ملاعمر ته په پاکستان کي يو ښه او ارام ژوند برابرولاي سي خو طالبان هلته هم په نښه کيدل

طالب کولاي سي چي د پاکستان تر نظر لاندې د قومي مشرانو، مذهبي مشرانو او غټو تجارانو په کومک هلته واوسيري

په پرتليزه توگه زابل د افغانستان د غريب ترينو ولاياتو څخه شميرل کيږي . و طبي خدماتو ته ډير کم لاس رسي لري ، او د دوي د اوسيدو حالت ډير پخواني او ابتدايي دي . لاکن ملاعمر پر پاکستان د باور نه درلودلو له

کبله همدلته اوسیدل غوره کړه. هغه جبار عمري ته وویل، هر څه چې کپري هغه پاکستان ته نه ځي. د ۱۱/۹ د پښني څخه وروسته پاکستان په زغرده د ترهگری پر وړاندي و امریکا ته د کومک ورکولو غوښتنه وکړه او د طالبانو د نیولو وعده یې ورسره وکړه. هغه طالبان چې په پاکستان کې یې ارتباطات نه لرل هغه اوس د امریکا په پتو زندانو کې ورک دي او یا د پاکستان په کومک سره گوانتانامو ته ولېږدول سول.

جبار عمري پریکړه وکړه چې که پاکستان نه وي نو قلات تر ټولو محفوظ دي. ښار ډیر کوچني و جبار عمري راته وویل، چې ده عبدالصمد استاذ هم په دې کیسه خبر کړ چې د جبار د ډیر وخت د طالبانو موټروان پاته سوي و خو اوس یې په قلات کې تیکسي چلول، استاذ په ۲۰۰۷ م کال کې وفات سو.

ما څو ځله د ۲۰۰۱ م کال وروسته د ملا عمر په ژوند کې د نوموړي، د ده نیژدې ملگري زړگي او داود گلزار لاس لرل کړه کړل، د هوتکو قومي مشر او د زابل د سولې د شوراي پخواني رییس.

جبار عمري دا پریکړه وکړه چې دي او ملا عمر د استاذ په کور کې پتیداي سي، چیري چې استاذ له خپلې کورنۍ سره اوسېدي. دا ختین کور د زابل د والي توخي ودانۍ ته ډیر نژدې او د پښو د منزل لاره وه، جبار عمري د کور د اصلي موقعیت د رانېولو ډډه وکړه چیري چې ملا عمر پټ وو له دې بیري چې افغان حکومت به هغه کور وسوځوي، او که دوي د ملا عمر قبر پیدا کړي دوي به یې لوخ کړي جسد به یې راوباسي او په کوڅو کې به یې وغورځوي، له دې وجهي ما د هغه ځای شاوخوا درته په نښه کړه چیري چې ملا عمر اوسیدي موبړ دا پریکړه کړیده چې دا ځای به چا ته نه په گوته کوو.

14 Despite this, one wing of Hizb-i-Islami would join the Afghan insurgency, leading the U.S. to erroneously conclude that Hekmatyar and Mullah Omar were in cooperation.

15 Examples of such cases include ex-Foreign Minister Mullah Abdul Salam Zaef and ex-Governor of Herat Khairullah Khairkhwa.

د جبار عمري له قوله ، د استاذ کور يو پخواني کلا چي شاوخوايي ختین دیوالونه او غټ غولي او پر یوه لیکه پرتې خونې یې لرلې او ملاعمر په یوه غټه خونه چي د سراي په کونج کي یې موقعیت درلودی میشته سو دې خوني بنکاره دروازه نه درلوده، یوه پټه دروازه یې لرل چي د صندوقونو د ایښودلو ځای معلومیدي ، د استاذ کورنۍ او ښځه یې لا په دې نه وه خبره چي د کونج په کوټه کي ملاعمر اوسیري استاذ یوازي دا ورته ویلي وو چي د طالبانو د وخت د لومړۍ کرنسي قوماندان دي چي زموږ کومک ته اړتیا لري ، او گواښ یې ورته کړي که چیري دوي چا ته حال وویل ټول به ووژل سي ما خپله ښځه ویرولې ده استاذ خپل ملگري وکیل زرگي ته ویلي وو. استاذ د امکان تر حده خپله ښځه او قریبان د کونج له خوني لیري ساتل .

کله چي به استاذ ټیکسي چلول جبار عمري به خپل ډیر وخت له ملاعمر سره په خونه کي تیراوه . جبار وویل ، چي ملاعمر هیڅکله د باندي وتلو ته له دې ویري زړه نه ښه کاوه چي وبه نیول سي . جبار عمري ویل چي له څلورو کلو اوسیدو پس موږ په دې کور کي ځان څه نا څه خوندي احساسوي . په اولني کلو کي په قلات کي د فوځ شتون محدود و، امریکایي او اتحادی فوځونو به په نیژدو ساحو کي فوځي بیسونو ته الوت کاوه ، کندهار ته به یې د یوې یا دوو شپو لپاره پرواز کاوه او بیرته به راتله . طالبان پاشل سوي او مات سوي وه او ځیني تسلیم سوي وو . د معتصم اغاجان په خبره ، چي گروپ په ۲۰۰۴م کي بیا فعال سو او د امریکایانو گزمې هم ورسره ډیري سوې . د دې څلورو کلو په موده کي امریکایي ځواکونه دوه ځله هغه کور ته نژدې راغله چیري چي ملاعمر اوسېدي . یوه شپه فوځیان زموږ گاونډ ته راغله هغه وخت ملاعمر او جبار عمري له کوټې د باندي گرځیدل او کله چي یې د دوي د پښو ږغ واوریدي د لرگیو د غټې خړې تر شا پټ سول ، خو فوځیان د عمري په کور کي شتون نه درلودي چي بیا دننه راغله او بیرته سمډلاسه ولاړه . په دوهم ځل جبار وروسته په کیسه خبر سوي وو . خارجیان په کور دننه سوي وو بیله د کونج له کوټې چي دروازه یې پټه وه نوري ټولي یې تلاښي کړې وې . جبار عمري وایي چي زه نه یم خبر چي په ملاعمر په سي به راغلي وو او که به یې همداسي د معمول سره سم گزمه کول

په کال ۲۰۰۴م کي ، امریکایانو لگمان بیس جوړ کړ چي د ملاعمر د اوسیدو له ځایه یوازي د پښو د یو څو دقیقو مزمل و

څرنګه چي فوځي انجینرانو بیس جوړ کړ ملاعمر پریکړه وکړه چي نور د تللو وخت دي . د استاذ په کومک ، دي او جبار عمري سیوري ته انتقال سول، هغه اولسوالي چي د قلات ښار په

د جنوب ختخي سيمي په شل ميله كې پرته ده . د ۲۰۰۱م كال څخه دا د غټې اولسوالۍ شينكۍ يوه برخه گرځيدلې وه . د علاعر د پلار كورنۍ د سيوري څخه كوچېدلې و . جبار عمري او عبدال استاذ دواړه په همدې كلي كې زيږيدلي و . په ۲۰۰۵م كال كې دا اولسوالي د طالبانو څخه ډكه اولسوالي د طالبانو په اولسوالۍ پيژندل سوې وه . د ځيني امنيتي خطراتو له كبله جبار عمري د ملاعر د پټيدو دوهم ځاي په دقيق ډول نه په نښه كوي ، خو د قلات او سيوري د حكومت د پخواني غړو او قومي مشرانو څخه تر مركو وروسته دا په ډاگه سوه چې د سيوري په يو خاص كلي كې اوسېدې چې د كوچني ويالې پر غاړه پروت دي . استاذ وروسته خپل ملگري زړگي ته وويل چې د غټې خټينې كلا شاته د گني گوني څخه ليرې او د عمومي څرك څخه په ۳ ميله كې مو ملاعر ته يوه جونگره جوړه كړه . يوه كورنۍ هم په دې خټين كور كې اوسېدل . او يوازي دوه ورونه په دې پوهيدل چې په جونگره كې څوك اوسېږي . جونگره په وياله كې جوړه سوې وه او د يو داسي تونل سره وصل وه چې د اوبو لپاره استعمالېدې . د ملاعر د رارسيدو سره سم امريكايانو دلته هم يو عملياتي فوځي بېس د ولورين په نامه جوړ كړ شاوخوا درې ميله د ده اوسيدلو د ځاي څخه پروت وو . دغه ايف . او . بي ولورين كمپ په جوړ سوې كانټينرانو سمبال دفترونه لكه يو كانټين او يو د سپورټ ځاي لرل ، چې شاوخوا زر فوځيان پكښې ميشته وو ، چې د بغاوت د خپلو د عملياتو او دوام لرونكي ازادۍ تر نامه لاندې يې عمليات ترسره كول . په ۲۰۰۷م كال كې د لتوانيا هيواد سرتيري دې كيمپ ته راغلل ترڅو د زابل محلي افغاني پوليسو ته روزنه ورکړي او کله کله به د برتانيې خاص هوايي او د امريکا بحري فوځونو به هم حضور درلود . په نوموړې سيمه كې افغان او خارجي قواوو هغه وخت خپل تگ راتگ زيات كړ كله چې انجيرانو د قلات څخه ترسويني ايف . او . بي بېس شينكۍ پورې غځيدلې ديرش ميله څرك پوخ جوړ كړ كوم چې تر سيوري پورې رسيدلي دي

جبار عمري وويل چې ، دا ځاي هم زموږ لپاره ډير خطري سو . امريكايي طيارې به د دې د سر له پاسه تيرېدې ، پياده فوځونه به نيژدې تيرېدل او طالبانو پر تيريدونكو امريكايي فوځونو بريدونه كول ، له دې ډاره چې ونه نيول سي ملاعر به اكثره وخت په تونل كې پټ و . كله ناکله به زموږ او خارجي قواوو ترمنځ يوازي د يوه ميز په اندازه فاصله وه . د خارجي قواوو د شتون سره سره به جبار عمري خپل كورنۍ چې عمرزي سيمي كې اوسيدل تگ راتگ كاوه چې له جونگرې څخه شاوخوا شپږ ميله ليرې و او د ولورين بيس څخه درې ميله فاصله كې و . جبار عمري به له كورنۍ سره د پنځو څخه تر لسو ورځو تيرولې او بيرته به ملاعر ته راتلې ،

عمرزي

کلي ته تگ له خطرې خالي نه و ، نو له دې کبله به اکثره د شپې لخوا کور ته تلي . د رسنيو د رپورټو له مخې ، امریکایي قوماندانان به د سیمې له کلیدي مشرانو سره لیده کاته کول د دې لپاره چې د طالبانو پر ضد د جنگ لپاره د امریکایي او افغان فوځونو لپاره د دوي د ملاتړ څخه برخمن سي .

18 A picture of this mission was taken on October 31, 2009 and can be found here: <https://tinyurl.com/yvt6wl8x>

19 Fox News (2001, December 8). Omar thought to remain in Kandahar as Taliban flee. Retrieved from <https://www.foxnews.com/story/omar-thought-to-remain-in-kandahar-as-taliban-flee-city>

20 Shah, S. (2011, July 11). CIA organised fake vaccination drive to get Osama bin Laden's family DNA. *The Guardian*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2011/jul/11/cia-fake-vaccinations-osama-bin-ladens-dna>

10 ■ The Secret Life of Mullah Omar

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

دا چې د سیمې خلگو له طالبانو سره خواخوږي لرل له دې کبله بغاوت ورځ تر بلي په زیاتیدو و . جبار عمري له دې وجهي خوابدي و چې د ساتني لپاره یې هیڅ چا ته نه سواي ویلای ، جبار عمري ماته وویل ، مور طالبانو ته دا نه سول ویلای چې مور ته نیژدې دي له حملو سره احتیاط وکړي ولي چې زمور د پتیدو ځاي ته خطر پېښولای سي . خو ځایي خلگ په دې پوهیدل چې دلته طالبان اوسېږي . خلگ د حکومت د فساد او امریکایانو د تیریو له کبله په حکومت پسي راپورته سول ، دوي جبار عمري او دده نامعلوم انډیوال ته د ډوډی او کالو وړاندیز کاوه

لټون :

سره له دې چې افغان او امریکایي استخباراتو دا ادعا کوله چې ملا عمر په پاکستان کې دی ، خو له پيله ځينو چارواکو اشاره کوله چې کيدای سي ملا عمر به د دوی تر پزو لاندې (دوی ته ډير نيژدې) پټ وي . د دسمبر ۲۰۰۱م په پيل کې کرزي خبريالانو ته وويل چې ملا عمر زابل ته تښتيدلی دی . افغان چارواکو د نوموړي په پټه لټون کاوه

ولایتي استخباراتي مامورينو جبار عمري تر شک لاندې ونيوي چې له ملا عمر سره يې تړاو درلودی ، دوي د جبار عمري نوم په ۲۰۰۱م کال کې اوریدلي و کله چې څو طالب مشران په قلات کې و محلي استخباراتي ایجنټانو د جبار عمري د کور څارنه کوله او په دې وپوهیدل چې نوموړي اکثره وخت له کوره د باندې وي . د دوي د شک دایره نوره هم زیاتېږي

عطا جان وویل ، زه او زما همکاران چې د زابل له دغه سیمې سره تړاو لرو ، نو هر سړي یو له بل سره پیژني عطا جان یو قومي مشر ، چې بیا ولایتي شورا ته ولاري او له استخباراتو سره یې د نیژدې کار کړي دي ماته وویل ، مور شکمن و چې عمري اوس هم له ملا عمر سره دي ، کله چې به دي پر کور نه و خو د پټو معلوماتو پر بنسټ د طالبانو سره هم نه و لیدل سوي . کله چې عطا جان واوریدل چې د عمري ښځې ماشوم زیږولي دي نو دي پوه سو چې جبار عمري دلې دي . عطا جان ماته وویل چې چارواکي پسي وگرځیدل استخباراتو د ده د همسایه گانو څخه د عمري په اړه پوښتنې گروېږنې وکړې خو پیدا یې نه کړ .

د عطا جان په خبره ، زابلي چارواکو حامد کرزي ته د دوي د شک په اړه وویل چې ملا عمر د دوي په ولایت کې دي . عطا جان ادعا وکړه ، چې بیا کرزي امریکایانو ته خبر ورکړ چې دوي باید په زابل کې تلابن پسي وکړي . خو امریکایانو پر کرزي باور ونه کړ ، هغوي وویل ، چې هغه په پاکستان کې دي . (محمد يوسف سها) د کرزي ویاند وویل ، چې کرزي د دې موضوع په اړه معلومات نه لري .

عطا جان دا هم ادعا وکړه ، چې کرزي ولایت ته جعلي ډاکټران راواستول لکه امریکا چې د بن لادن لپاره رااستولي وو چې ملا عمر ونیسي . د ډاکټرانو څخه یو یې د احمدولي معاون و د کرزي میربزي ورور (خو معاون د څه ویلو څخه ډډه وکړه)

اخراکار زابلي چارواکي پر عبدالصمد استاذ هم شکمن سول د جبار عمري د ډير وخت موټروان ، د چا سره چې ملا عمر د ۲۰۰۴م کال راهیسي اوسیدلي و . استاذ د یاغي فعالیتونو څخه ليري ټیکسي چلوي د دې لپاره چې د

چارواکو شک له ځانه وکارې . د قلات د محلي هوتکو مشر داود گلزار وویل ، نوموړي د قلات قومي مشرانو ته د دې لپاره اړتیا لرله چې د ځان ساتنه وکړي

21 However, when asked why N.D.S. had publicly accused Pakistan of sheltering Mullah Omar when, in fact, they had no strong evidence he was there, the official declined to answer.

Bette Dam 11

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

. په وخت کي گلزار ، چي اوس د اشرف غني مشاور دي ، هغه وخت د زابل د سولې د عالي شوراي رييس و . کله چي به د زابل استخبارات د استاذ خخه پوښتني کولې ، استاذ به گلزار ته ورغي او هغه به د ده په نشتون کي دفاع کوله . گلزار راته وويل ، چي عسکر به ولاړه ولي چي ما ورته وويل چي استاذ بيگناه دي . وروسته زه پوه سوم چي استاذ ملاعمر ساتي زه په دې هيڅ خبر نه وم

په ۲۰۰۹م کال کي اولسمشر بارک اوباما ۳۰۰۰۰ نور عسکر افغانستان ته واستول چي بغاوت مات يا وځپي ، خو امريکا بيا هم په دې ونه توانيدل چي ملاعمر ومومي . دوي چي د ملاعمر په اړه هر څه ويل خو په حقيقت کي سي اي اي او پښتياگون د مشر په اړه ډير لږ معلومات لرل .

هغه معلومات چي د ايډورډ سنوډن لخوا افشا سول (بلانکو). دانبي چي د ملاعمر په تړاو فوځي معلومات يو څو ځله وښودل سوه چي د نوموړي د فعاليت يا ځاي په اړه يي خاص معلومات نه درلودل

وروسته ، کله چي د ملاعمر مړينه اعلان سوه ، ما د امنيت ملي د يو لوړ پوړي چارواکي سره خبري وکړې ، په دوي کي يوه دا تايد کړه چي ملاعمر له جبار عمري سره په زابل کي اوسيدلي دي . نوموړي چارواکي د نوم نه افشا کولو په شرط دا ومنل چي ملاعمر څلور کاله په زابل ښار کي په داسي حال کي اوسيدلي چي د ولايت مقام او د امنيت ملي د دفتر سره يي د څو متره فاصله لرله .

چا چي دي ساتي وويل ، امريکايانو ټول کورونه تلاشي کړه خو چي دي يي څنگه نه کي پيدا؟

21 However, when asked why N.D.S. had publicly accused Pakistan of sheltering Mullah Omar when, in fact, they had no strong evidence he was there, the official declined to answer.

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

ملا عمر او پاڪستان :

امريڪايانو له ڊيره وخته ملا عمر ته د پاڪستان او د دوي د استخباراتو د لاسپوخي په نظر ڪتل ، د دننه استخباراتي ڪري، مبصرين ، په هغه وخت کي، دا تلقين کوي چي ملا عمر او نور دسر طالب مشران په مذهبي او نظرياتي لحاظ د پاڪستاني مدرسي تر تاثير لاندي دي

مولانا سمیع الحق د اکوره ختيک د دارالعلوم مشر او پاڪستان دا په واضح ډول دا ادعا کول ، چي ملا عمر او انډيوالانو يي هلته درس لوستي دي . په حقيقت کي خپرنه دا بنيي چي ملا عمر پخپله او زاړه ملگري يي هيڅکله په پاڪستان کي درس نه دي لوستي . ملا عمر غير رسمي درس د روزگان ولايت د مساجدو په حجرو کي لوستي دي چي له صوفي ازم (طريقت) څخه سرچينه اخلي . لکه څرنگه چي ما په خپل کتاب (د دښمن په تلابن) کي ليکلي، چي ملا عمر د شوروي سره د جهاد (د امريکا او پاڪستان په ملاتړ) په وخت کي يوازي دوه ځلي پاڪستان ته تللي دي ، اول چي د کوتي په روغتون کي د خپلي ټپي سترگي درملنه وکړي او دوهم ځل هغه وخت کله چي مجاهدين پخپل منځي جگړو کي ښکيل سول دي ولاري چي وسلې راټولي کړي پاڪستان په نړۍ کي يو له هغو دوو هيوادو څخه و چا چي نوي رژيم په رسميت وپيژاند.

کله چي طالبان واک ته ورسیده په دې وخت کي، د پاڪستاني استخباراتي ڪريو او مدني ټولنو سازمانو ترمنځ اړيکي پراخې سوې . خو بيا هم ملا عمر خپل ځان له اسلام اباده ليري وساته او د يو نه اټکل کيدونکي ملگري په توگه يي برخوردار کاوه . ملا عمر پاڪستاني خيرييه موسساتو ته ، د سرکانو بيارغول او د تلفونې شبکو د جوړولو اجازه ورکړې وه ، او اسلام اباد ته يي اجازه ورکړې وه چي د شمالي اتحاد پر وړاندي په جنگ کي ورسره کومک وکړي .

- 1 Gopal, A. (2016). The Combined and Uneven Development of Afghan Nationalism, *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 16(3), p. 471-492.
- 2 Dam, B. (2019). *Op Zool Naar Een Vriend, Het Verhaal Van Een Terreist Die Een Friend Wilde Zijn*. Amsterdam: De Bezige Bij.
- 3 Ibid.
- 4 Two interviewees told me several examples about the troubled relationship between the two men: Mutasim Agha Jan, and a friend of Mullah Omar, Doctor Baluch, who was also present during this particular meeting about Zaher Shah.

خو سياسي مداخلې هغه څه وې چې ملا عمر اکثره وخت نه منلې . لکه پاکستانی جنرال محي الدين حيدر ماته وويل چې مور ډيري هڅې وکړې چې ملا عمر د بودا د مجسمې د نړولو او اسامه بن لادن ته د پناه ورکولو څخه منع کړو خو راسره وې نه منل . په امريکايي رسنيو کې د اي ايس اي پخواني مشر جنرال حميد گل چې د طالبانو د پلار په نامه هم پيژندل کېږي ، ماته وويل چې نوموړي پر ملا عمر واک نه درلود. حميد گل زياته کره چې د طالبانو د مخالف حزب اسلامي د ملاتړ له کبله ده ته په کندهار کې هېڅکله بڼه راغلاست ونه ويل سو . کله چې د پاکستان وتلي اسلامي سياستمدار مولانا فضل الرحمن غوښتل چې ملا عمر د پخواني باچا ظاهر شاه سره د يو ځاي کار ته آماده کړي ، د طالبانو مشر ورته وويل چې ته ولي اول د اسلامي نظام لپاره کار نه پيلوې ؟ مطلب ته اول په خپل هيواد کې اسلامي نظام راوله بيا خبرې کوه

ملا عمر او طالبان :

د جبار عمري په وينا ، ملا عمر چې د کندهار په غونډه کې ملاعبیدالله ته واک وسپارلي و ژمن پاته سو په ۲۰۰۳م کال ، ملا عمر په کیست کې د خپل ږغ د ریکارډولو له لاري ملاعبیدالله او د هغه معاون ملابرادر چې په کوټه کې اوسیدل هدايات وليږل ، چې په دې کیست کې يې د طالبانو د شوراي د غړو د نامه په يادوني سره دا ورته وويل چې ملاعبیدالله د امارت نوي مشر دي او ټول به د هغه تر مشري لاندي کار کوي

د جبار عمري په وينا، ملا عمر په کوټه کې هر مشر ته د ډير نيزدې ملگري په سترگه کتل هغه په ملاعبیدالله ډير باور درلودي او غوښتل يې چې د امارت مشري په غاړه ولري ، د جبار عمري په خبره ، ملا عمر فکر کوي چې د ملاعبیدالله د وړتيا له کبله اوس دي کولاي سي چې ډيري کارونه ملاعبیدالله پر مخ يوسي .

کیستی د يو هغه پيغام رسونکي په توسط کوټي ته استول کيدې ، چا ته چې د يو څو محدودو کسانو په شمول د ملا عمر د اوسیدو ځاي معلوم و . د جبار عمري په وينا، دغه پيغام رسونکي د درو څخه د اوو مياشتو په

منځ کي د ملاعمر سره ليدل، جبار عمري د پيغام رسونکي د شهرت د ښکاره کولو څخه ډډه وکړه، خو په هر صورت د اوسني طالب غړي معتصم اغاجان سره په مرکه او د امنيت ملي د معلوماتو پر بنسټ پيغام رسونکي ملاعمر زلله و چا چي د ملاعمر د ښځي سره خپلوي لرله (د ملاعمر باجه) (اوس د ځان د ساتني په خاطر پټ دي، د ملايعقوب سره ډير نژدې دي. د ملاعمر زوي ماته وويل، په تحريک کي ډير کسان له ده څخه په دې ناراضه دي چي ولي دي د مشر په خبره د ملاعمر د مرگ خبر تر ډيره وخته پټ ساتلي و.

د جبار عمري په خبره، پيغام رسونکي به د کوتي د شورا په غوښتنه ملاعمر ته راتلي، ملاعمر هيڅکله دي نه دي راغوښتي، جبار عمري ويل، پيغام رسونکي به هغه وخت ملاعمر ته راتلي کله چي به د کوتي شورا به د يو مسالې په حلولو کي پاته راغله. د شوراي نورو غړو دا تاييد کړه چي د ۲۰۰۳م کال وروسته ملاعمر د دوي سره افهام و تفهيم يا خبري نه دي کړي.

جبار عمري وويل، چي يوازي يو بل کيسټ مو په ۲۰۰۷م کال کي هغه وخت واستوي کله چي د طالبانو نامتو قوماندان ملا دادالله په هلمند کي ووژل سو، او د ده ميرېزي ورور منصور دادالله (چي وروسته د ملا دادالله ځاي ناستي سو) دوه طالبان د ملا دادالله د وژلو په تور زنداني کړي ول. جبار عمري وويل چي په دې کيسټ کي ملاعمر د بنديانو د ژر تر ژره د ازاديدو غوښتنه وکړه، خو دا معلومه نه ده چي پيغام به منصور دادالله ته رسيدلي وي او که نه خو نوموړي د هغه دوه زندانيانو سرونه پرې کړل. ملاعمر د کوتي د مشرانو سره هغه وخت د کيسټو له لاري افهام و تفهيم و دروي کله چي پيغام رسونکي د لنډ وخت لپاره پاکستان بندي کړ. د کيسټو پر ځاي به بي پيغام رسونکي سره مستقماً دوه په دوه خپلي خبري کولې، وروسته به دا خبري پيغام رسونکي د کوتي شورا ته رسولې، جبار عمري وايي چي په دې مجالسو کي ما ته هم د گډون اجازه نه وه.

جبار عمري وويل، چي زما رول ملاعمر سره د ده ساتنه کول، ډوډۍ، کالي او سرپناه برابرول و، خو د پيغام رسونکي سره تر مجلس وروسته ماته دا معلومه سوه چي د کوتي شورا د قطر د دفتر د دې لپاره چي له امريکايانو سره خبري وکړي سره مخالفه ده او غوښتل يي چي د ملاعمر نظر وپوښتي خو ملاعمر ورته وويل چي دي د دې اقدام ملاتړ کوي

د جبار عمري په وينا، چي ملاعمر د طالبانو د عملياتو په مديريت کي يي ډير کم رول درلودي خو د دې ادعا تصديقول له دې وجهي سخته ده چي د کوتي د شوراي اکثره غړي وفات سوي دي. خو په هر ترتيب د(ملاعمر او طالبان) په نامه کتاب چي عبدالحی مطمين (د ملاعمر پخواني وياند) ليکلي دي وايي چي ملاعمر له ډيره وخته د عملياتو په پريکړو کي بوخت نه دي پاته سوي،

دي وايي ملاعمر هغه پيغامونه چي ده اوريدلي دا فكر كوي چي نوموړي يوازي د يوه روحاني مشر په توگه رول ادا كوي .

جبار عمري راته وويل ، چي له كومه وخته چي ملاعمر د طالبانو له مشري څخه ليري او پټ سوي و په ډيره اندازه له دې نړي څخه وتلي (ترك دنيا) و . په سيوري كي دي په ډيره سختي له خپلې جونگرې راوتي ، يوازي به په ژمي هغه هم هغه وخت كله چي د پيتاوي لپاره د كم وخت لپاره كښينستي چي په لمر ځان تود كړي

چي كله به موږ خبري كولې ډير به په ارامه رغېدو او دروازي ته به مو بالښتان او وايښه ايښوول چي څوك مو خبري وانه ورې . جبار عمري پوښتنه ځيني وكړه چي كورنۍ خو به يي نه يادېږي په ساده توگه يي د سر په ښورولو د نه جواب وركړ

ده د ملا يعقوب د ليدو وړانديز ورته وکړ ، خو ملا عمر رد کړ . بل وخت عمري ورته په افسوس ورته وويل چې مور هېڅ ځاي نه سو تلای ، ملا عمر په جواب کي ورته وويل چې دا به د خداي پيرزوينه وي چې مور دلته و اوسو

جبار عمري ته د لوبو پريولو او ډوډۍ برابرولو وړ اخوابل کار نه و . ملا عمر دا غوره گڼل چې په يوازيتوب کي ډوډي وخوري او عبادت وکړي ، او کله ناکله به يي د ځان لپاره خپله ډوډۍ پخول .

په ځينو وختو کي به مور دوو هغه وخت سره مخامخ کيدو چې د لمانځه لپاره به مو په پخلنځي کي اودس کاوه ، هغه ډيري خبري نه کولې ، جبار عمري وويل ، هغه د غوښتنو يا فرمايشونه لري غوڅه کړې وه . هغه به يوازي د نکريزو غوښتنه کوله چې خپله شناوي ږيره به يي په منظم ډول په رنگول او نسوار به يي غوښتل او په خپله کښتنۍ شونډه کي به يي ايښوول . جبار عمري وويل ، په سيوري اولسوالۍ کي هغه يو ځل د کوربه کورنۍ د دوو ورونو سره هغه وخت وکتل چې د سودا لپاره يي ورته پاکستاني پيسې ورکړې ، هغه د يوازيتوب سره مينه درلوده .

ملا عمر په ډيري سختي سره د نړۍ پر مسايلو او سياست خبرې کولې ، په پخلنځي کي به نوموړي يي بي سي پښتو خپروني په منظم ډول اوریده ، لاکن جبار عمري اشنا راډيو د دري خپروني اورېدې ، هغه به کله کله خبرونو ته عکس العمل ښود . کله چې د عربو پاڅيدنه په ۲۰۱۱م کال کي وځپل سوه ملا عمر جبار ته وويل چې دا به عربي نړۍ لپاره ستر ناورين سي

هغه به د خپل ځاي ناستي ملا عبیدالله پر نيولو هم خاص غبرگون ونه ښود . څوک چې د پاکستانيانو لخوا په ۲۰۰۷م کال کي ونيول سو او په ۲۰۱۰م کال کي په زندان کي وفات سو . په کومه ورځ چې اسامه بن لادن ووژل سو ، جبار عمري د امريکا ږغ راډيو په توجه سره اوریده ملا عمر وويل ، دوي ولي د ده نوم تکراروي ولي چې دي په دري نه پوهيدي ، کله چې جبار عمري د اسامه بن لادن د مرگ خبر ورسره شريک کړ ، هغه هېڅ ونه ويل . ملا عمر د ۱۱/۹ څخه نړيوالو ته ډير پيژندل سوي کس نه و لکه مطلوب بن لادن .

هغه په دې خاطر بن لادن وساتي چې ده نه غوښتل چې امريکا ته ځان کمزوري او ورته تسليم سي ، هغه د وخت غوښتنه کول چې دې مسلې ته يو ډيپلوماتيک حل ولټوي . هغه پر سيکولر محاکمو هېڅ باور نه درلود ، او ويل يي چې يوازي اسلامي محاکم کولاي سي چې په هره خوا کي انصاف قايم کړي .

د جبار عمري په وينا ، هغه هېڅکله د بن لادن او د هغه د تسليمي د پريکړي په اړه بحث نه وکړ

که کله هم هغه د جبار عمري په مخ کي القاعده په اړه خبري کړي دي، يوازي يي د هغوي د اسلام په اړه پر هغه وهايي نظرياتو به يي اعتراض کاوه چي د افغان دوديزو مذهبي عقايدو سره به يي توپير درلود .

هغه به د وهايانو د قران ټکي په ټکي ژباړه باندي اعتراض کاو

که چيري ته پوهيږي چي خداي چيري اوسيري ، تا له هغه څخه انسان جوړ کړ ، چي هغه نه دي ، جبار عمري د ملا عمر وضاحت په ياد کړ .

ملا عمر به اکثره وخت د قران شريف او نور مذهبي کتابونو په لوستلو کي ډوب و . هغه به خپل ساتونکي ته ويل چي دا ماته خوشحالي رابښي ، هغه به جبار عمري ته د قران شريف اياتونه لوستل ، جبار عمري د خپل مشر له تقواي څخه ډير اغيزمن و . جبار عمري وويل هغه بيله قران او حديثونه نور څه نه مطالعه کول . په ساعتو ساعتو به هغه په ژورو خيالو او فکرو کي په پتو سترگو په يوه حالت ناست و . هغه به په دې حالت کي ډير خوشحاله و . هغه د حکومت سره سره هر څه هير کړل فکر نه کوم چي هغه دي په هغه وخت په سي ارمانجن و .

يوه غرمه جبار عمري وليدل چي ملا عمر په پتو سترگو ديواله ته ناست دي . هغه شمع چي اکثره وخت به د عبادت پر وخت بليده مړه سوې وه ، وډار سوم چي ملا عمر بیده سوي دي او لمونځ قضا نه کړي ، جبار عمري برغ وکړي او په څنگل يي وښوروي چي وينس يي کړي . ملا عمر د مزاحمت له کبله په قهر سو .

خو کله چي جبار عمري ډوډۍ راوړه ، ملا عمر له هغه څخه بخښنه وغوښته او ورته يي وويل ، انديواله ما وبخښه ، زه په ډير ژور فکر کي تللي وم ، ملا عمر ورته وويل چي ده د خداي په تخليق کي فکر کاوه

ځيني وختونه به ملا عمر قراني اياتونه په زاړه نوکيا ټيليفون کي ثبتول او بيا به يي وروسته اوريدل . هغه به د داسي ټيليفون څخه کار اخيستي چي سم کارډ به يي نه درلود . ملا عمر به د ټيليفوني تماس نيولو څخه ډډه کول ، جبار عمري ماته وويل چي هغه نه غوښتل چي معلوم سي د دې سره سره چي ده به اکثره وختونه د قران شريف اياتونه لوستل زما سره يي پخواني عربي ويلو هم پيل وکړ خو عام وختو کي به مو به پښتو خبري کولې .

عمري په دې باور و چي هغه د ولې درجې ته رسيدلي و ، په محلي دوديز طريقت کي هغه څوک چي د الله ج سره خاص روحاني تړاو لري او د هغه څخه پيغامونه ترلاسه کوي . جبار عمري ويل چي هغه هڅه کول چي دا الهامات وليکي خو هغه ماته وويل چي هغه خاص دي او اسانه نه دي چي وليکل سي . د جبار عمري په وينا ، داسي معلوميدل چي هغه يوه نوې ژبه اختراع کړې وه چي ژباړل يي ډير گران و (ملا عمر خپله يي په انساني

ژبه ژباړلو ته عاجز و)

د ۱۱/۹ څخه دمخه بل چا به لیکل او ده به امضا کول ، جبار عمري وویل هغه په دغه ژبه څلور کوچني کتابچې ډکې کړې چې عمري به يې د مرگ وروسته د ملا عمر زوي ته سپاري چې نړۍ ته يې وښايي .

22 See also Yusufzai, R. (2003, June 24). Omar Names Council to Resist Occupation. *The News*.

23 Interview with Mutasim Agha Jan; see also Mutmaeen, A. (2017). *Mullah Mohammad Omar, Taliban and Afghanistan*. Afghan Publisher. Mutmaeen describes the arrival of the first recording of Mullah Omar.

24 Mutmaeen, A. (2017). *Mullah Mohammad Omar, Taliban and Afghanistan*. Afghan Publisher.

اینده:

د ۲۰۱۳م کال په پیل کې ، ملا عمر ناروغ سو د توخي او استفراق شروع سو او جبار عمري ته يې وویل چې هغه نه رغیږي . جبار عمري هغه ته ښوراو جوړه کړه د ده د خوښي خواږه چې کمزوري يې په رفع سي خو هغه خورلای نه سول . جبار عمري وايي داسي معلومیدل چې نور له دې نړۍ څخه د رخصت په درشل کې و ، کله چې جبار عمري و ډاکټر ته د تگ ضد وکړ خو هغه ډډه وکړه. د زړگي په وینا، استاذ ورته ویلي چې دي به يې د موټر له لاري پاکستان ته بوزي خو هغه انکار وکړ

د اپریل ۲۰۱۳م په ۲۳ مه ملا عمر له دې نړۍ څخه د ابد لپاره جلا سو .

جبار عمري ماته وویل چې په هغه ورځ ، توده ورځ وه، د جنوبي افغانستان وچو محکو داسي څه تجربه کړه چې هیڅکله يې نه و لیدلي د ږلۍ طوفان ، ما فکر وکړ چې د سیلۍ رغونه دي

خو وروسته ماته معلومه سوه چې پر ۲۳م د اپریل امریکايي نشراتو د دې ورځې په تراو خبر ورکړ چې د یو بې ساري د ږلۍ د طوفان له کبله د کندهار په هوايي میدان کې ولاړي له ۸۰ څخه زیاتي الوتکي طوفان متاثره او خرابي کړې او ږلۍ هم هلته وسوه چیري چې د غونډ د نیمايي څخه زیاتي الوتکي ولاړي وې د مړیني په شپه جبار عمري د دوو نورو کسانو په مرسته بیله کفنه په یو نامعلوم قبر کې ښخ کړ

بیا وروسته جبار عمري کوتي ته ولاړي او د ملا عمر ناسکه ورور عبدالمنان او زوي ملا یعقوب يې راوستل ، که څه هم جبار عمري د ده د ښخیدو بهیر په ویدیو کې خوندي کړ تر څو یعقوب ته يې د ثبوت لپاره وړاندي کړي خو د ملا عمر مشر زوي ملا یعقوب ضد وکړ چې قبر خلاص کړي او په خپلو سترگو يې وویني

کله چي مو قبر وکيندي او جسد ته ورسيدو ملايعقوب احساساتي سو ، ۱۷ ورځي وروسته مو قبر د يو چا په غوښتنه بيا خلاص کړ (جبار عمري د هغه شخص نوم او د معلوماتو د څرگندوني څخه ډډه وکړه) او جسد مو د لرگي په تابوت کي کينود او بيا مو بنځ کړ .

جبار عمري ، يعقوب او عبدالمنان د ملاعمر په شيانو کي تلابني وکړه په دې اميد چي د دوي لپاره به يي پيغام پرې ايښي وي خو هيڅ شي يي پيدا نه کړ ، ملاعمر ترشا وصيت يا د خپل فاميل او تحريک لپاره هيڅ هدايات نه و پرې ايښي

د بنځيدو وروسته جبار عمري پاکستان ته ولاړي ترڅو د ملاعمر د مړيني خبر طالب مشرانو ته ورسوي . ملااخترمحمد منصور د طالبانو د تحريک د عملياتو مسول ، لس لوړپوړي طالب مشران راټول کړل چي د جبار عمري سره وويني

هغه په تفصيل سره ورته وويل چي دوي دوو څنگه دوولس کاله يو ځاي تير کړل . مشرانو ورته وويل چي که د دوي ستر مشر د خپل ځاي ناستي په اړه څه ويلي خو د جبار عمري جواب مايوس کن و . ملاعمر د طالبانو د اينده په اړه هيڅ شي نه دي ويلي يا چي څوک دي د ده ځاي ناستي وي . څلور عالمان چي په غونډه کي يي گډون درلود څو ساعته په خپلو کي مشورې کولې او پريکړه يي وکړه چي ملااختر محمد منصور دي د عملياتي مشر په حيث خپل کار ته ادامه ورکړي ، خو علماو پريکړه وکړه چي د ملاعمر د مړيني او د منصور د مشري خبر دي پټ وساتل سي ، ولي چي امريکا د فوځ د وتلو اعلان کړي و دوي د امريکا د ماتيدو ژر هيله درلوده ،

، علما ډاږيدل چي د ملاعمر د مړيني په اوريدلو سره به يي د امريکا د فوځ مورال بيا لوړ سي ، په مجلس کي ټول کسان په دې پريکړه خوښ نه ول او د مشرتابه څخه يي د رشتيا او خلوص غوښتنه وکړه خو په اخره کي علماو د دوي سره موافق نه سول او زياته يي کړه چي د ملاعمر د مړيني په اوريدو سره به ژوري شخړي راپورته سي او د تحريک د پاشل کيدو سبب به وگرځي

25 Ashe, C. (2013, July). 3rd CAB weathers hailstorm. *The Falcon Flyer*. Retrieved from https://static.dvidshub.net/media/pubs/pdf_12280.pdf

26 Jabbar Omari refused to identify the helpers, though it was likely the brothers living in the house.

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

د دوو کلو په جريان کي اوازو گردش کوي او د طالبانو گروپونو به د مشرتابه د پټولو او چل کولو په اړه اعتراض کاوه ، يوه گروپ خو پر اختر منصور باندي د لوي مشر د وژلو تور پوري کاوه

بالاخره د ۲۰۱۵م کال په دوپي کي افغاني استخباراتو د ده مړينه اعلان کړه چي دوه کاله دمخه وفات سوي دي

طالبان مجبوره سول چي دا خبر تاييد کړي ، اخترمنصور د شک په دايره کي راغلي و او د نورو غړو دښمني ورسره پيدا سوې وه . بدگماني هغه وخت له منځه ولاړې کله چي اختر محمد منصور د امريکايي ډرون لخوا په قتل ورسيدې او ملا هيبت الله د واک واگې په لاس کي واخيستې

لکه ملاعمر ملا هيبت الله هم پرهيزگاره او د حرص شخه ليري معلومېږي چي کيداي سي له دې کبله د تحريک د اتحادسبب او طالبان پر ده سره راټول سي

که څه هم امنيت ملي خلگو ته دا ويل چي هغه د کراچي په يوه روغتون کي مړ سوي دي خو په داخل کي د نوموړي شتون په زابل کي او د عمري سره يي د اړيکو بنودلو هڅي کولې

په ۲۰۱۵م کال کي رسنيو لکه نيويارک ټايمز او بوليتيکو په اټکلي ډول دا راپور ورکړ چي ملاعمر په زابل ولايت کي مړ سوي دي . د زابل قومي مشر عطاجان او امنيت ملي د لوړپوړي مامور په وينا، چي اشرف غني عطاجان او محلي استخباراتو ته دا ويل چي د ملاعمر د ژوند د کيسې لپاره جبار عمري راوغواړي او په ترکيه يا سعودي کي د باامنه ځاي وړانديز ورته وکړي ، خو د ملاعمر ساتونکي وختي لا کوتي ته تللي و ، چيري چي طالبانو د کور وړانديز ورته کړي و څه وخت وروسته ، جبار عمري زابل ته راستون سو ، چي عادي ژوند پيل کړي ، هغه وويل ، د زابل پوليسو ماته وويل چي د گزمې پر وخت يي د جبار عمري په موټر کي دوه توپکان پيدا کړل او بندي يي کړ ، حال دا چي دوي د عمري په اصليت خبر نه و په زندان کي جبار عمري دا پريکړه وکړه چي دي به خپل اصليت ښکاره کوي او د اشرف غني د باامنه ځاي وړانديز به مني ، خو وروسته

بیا هغه وړاندیز له منځه ولاړ ، جبار عمري په الوتکه کې کابل ته واستول سو ، چې نن سبا هغه د امنیت ملي په زندان کې ساتل کېږي

27 See also Mutmaeen, A. (2017). *Mullah Mohammad Omar, Taliban and Afghanistan*. Afghan Publisher, p. 348.

16 ■ The Secret Life of Mullah Omar

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

Khushal Khan, West Kabul, Afghanistan. (Photo: Bette Dam)

پایله :

خومره چي مور پوهیرو ، ملاعمر د طالبانو د حکومت د رانسکوریدو څخه وروسته د طالبانو د راتولیدو هڅه نه ده کړې ، او نه یې د خلگو پر وړاندي د جرایمو (وژلو، رپرولو) کولو سپارښتنه کړېده او پر ځای یې ځان له دې مادي نړۍ څخه لیري کړ ، چي دا اقدام هم د طالبانو او هم د امریکا په گټه تمام سو . طالبانو د هغه څخه د تیت وپرک تحریک د یو موتي کیدو لپاره کار واخیستي ، او د امریکایانو پالیسي لیدلوري تر اخره دا څرگندول چي ملاعمر او بن لادن په یوه سنگر کي په گډه کار کوي په دې ترتیب ، د ملاعمر ارزښت یا اهمیت دواړو خواو داسي کاروي یا داسي کارونه یې په سي ترل چي ده نه وه کړي

ستر مشر د طالبانو لپاره د یو پرهیزگاره شخصیت په توگه ځان وښود چي کولاي سي په جنوبي کلیو ټولنو کي بیا رونق پیدا کړي

هغه په روحاني توگه د غورځنگ مشري کوله ، د خپل د اختر د پیغامو له لاري او خپلو پلویانو ته یې هدايات کول چي د هدف ملاتړ وکړي ،

د طالبانو په تحریک کي په زیاتیدونکې توگه ځیني غړو خپل مشرتابه ته د دوه مخي او خاین په سترگه کتل خو ملاعمر خپله هغه سپیڅلتیا او صداقت وښودله کبله چي یې د ۹۰مې لسیزي په نیمايي کي د کورنۍ جگړو په وخت کي د خلگو ملاتړ ترلاسه کړي و

(متحد ایالتونو په اند چي ملاعمر په فعال ډول د خپلو سرتیرو رهبري کوله او د نوموړي د القاعده سره د همکاری تړاو هم په دې خاطر اعلاناوه چې خپل هغه ادعا پیاوړې کړي چي په افغانستان کي جگړه اوس هم پر امریکا د بریدونو له کبله وه .

په عین حال کي ، افغان حکومت هم غوښتل چي د خپلو اهدافو د لاسته راوړلو لپاره او پاکستان څخه د کسات اخیستلو په خاطر یې ملاعمر پاکستان ته نیږدې وفادار ښووي ، خو حقیقت له دې څخه ډیر جلا دي ،

د ملاعمر کیسه هغو ته باید د خبرداري په توگه وړاندي سي څوک چي د افغانستان پیچلو مسایلو ته په ساده توگه گوري

د تحریک په لو برخه کي د ابهام له کبله له ډیره وخته طالبان د نړۍ تر ټولو پیچلي یاغي گروپ و ،

اوس، د اول ځل لپاره د تیرو دوو لسیزو د سولې امیدونه د میز پر سر دي ، که مذاکرات بریالي سول او امریکان په وتلو پیل وکړ د داسې پټو کیسو د ښکاره کول به ډیر مهم وي

طالبان او طریقت :

The Taliban and Sufism

The Taliban's draconian interpretation of Islam is often contrasted to the more "tolerant" traditions of Sufism. In fact, the original Taliban leaders, including Mullah Omar, were practicing Sufis, drawing their theology from the traditional practices of the southern Afghan countryside. This means that theologically, they were sharply at odds with al-Qaeda, who emerged from the Salafi-Wahhabi tradition of Saudi Arabia. Sufism rejects both the literalist interpretations put forth by Wahhabis—hence Mullah Omar's criticism of the doctrine of anthropomorphizing God—as well as schools of Islamic thought that rely on reason to interpret the divine. Instead, southern Afghan Sufi leaders maintained that the individual could apprehend the divine through emotion and direct (mystical) experience. Those who had achieved such an experience were often thought to be in communion with God, and locals saw them as saints to be revered and even prayed to.

As a child, Mullah Omar had studied at the feet of Hajji Baba, a Sufi *pir* or spiritual guide. Later, he headed a small group of talibs (religious students) belonging to the Naqshbandi Sufi order.² During the Taliban regime, he would visit the grave of his old Sufi teacher almost weekly. He took very seriously the content of his dreams, which some Sufis believe contain divine messages. The Taliban regime allowed and even encouraged the visiting of shrines, much to the chagrin of al-Qaeda. To the Salafi-Wahhabis, many of the Taliban's practices were un-Islamic and heretical; in the late 1990s, al-Qaeda ideologues Yusuf al-Ayiri and Abu Musab al-Suri even wrote a tract to address the issue, titled "Are the Taliban from *Ahl al-Sunna*?" [Are the Taliban Sunnis?]. Though they concluded that they were, by drawing selectively from certain anti-Sufi quotes from Pakistani-educated scholars, the fact that they were forced to do so indicates just how controversial the issue was in the Salafi-jihadi movement.³

For example, Mawlawi Abdul Ali Deobandi, a leading religious scholar in the Taliban regime and reportedly the figure Mullah Omar most trusted for religious rulings, once answered a reader's question in a 1990s-era Taliban publication with the following¹:

[Question] How about people who say that holy persons are present and watching us. Do holy personages hear us and are aware of everything we do?

[Answer] O' Baba Sahib or Paw Mikh or Padshah Agha [Important Kandahari Sufi Saints]. When one uses these kinds of expressions it is because they are of the belief that holy personages are present and will help him. They are dead and can't be present. But you can pray to them and ask them to help you with blessing of the prophets and solve your problems.

Of course, as the experience of the Taliban in power shows, Sufis can be just as intolerant or draconian as any other theological or ideological grouping. For example, Abdullah Zakiri, one of southern Afghanistan's leading Sufi *pirs* during the latter half of the twenty century, was reportedly behind riots in 1959 that burned down Kandahar's only movie theater in response to a decree that officials' wives should be unveiled.⁴ And the Taliban's version of Sufism was remarkably austere, a reflection of the conditions from which it emerged. (Their decrees banning music, for example, stemmed from a longstanding tradition in the southern countryside that viewed music as sinful.) But the theological differences between the Taliban old-guard leadership and al-Qaeda suggest that, ultimately, their alliance was a marriage of convenience and not one based on a deep ideological affinity.

د واک انتقال :

لاندینی پیراگراف د (ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان) کتاب څخه رااخیستل سوي دي لیکوال یې عبدالحی مطمین څوک چې تر ډیره وخته د طالبانو د رژیم غړي و او د رژیم په وخت کې د ملا عمر د ویاندویانو څخه و. اخیستل سوي پیراگراف د جبار عمري لخوا تایید سو څوک چې په دې غونډه کې موجود و.

شیخ عبدالحکیم د ملا منصور لاس واخیستی او د بیعت په خاطر یې خپل لاس پر کښینووي، خو منصور د ډیر فشار له کبله په خولو کې لوند خیشت سو او خپل لاس یې شیخ ته نه ورکوی

. چې بیا شیخ په زوره د ده لاس ونیوي او بیعت یې ورسره وکړي او ورته یې ویل چې ته زما امیر یې او زه دي قلموم . چې ورسته درې نورو شیخانو هم لاسونه د ده پر لاس کښینوول او ورته یې ویل چې ته زموږ امیر یې. او بیا عبدالقیوم ذکر د ده لاس ونیوي او په ډیرو احساساتو کې یې لاس ور مچ کړ او بیعت یې ورسره وکړ . بیا امیر خان حقاني په خپلو لاسونو ورسره بیعت وکړ . له هغه وروسته د کور څښتن او نور حاضرینو بیعت

وکړ. ملامنن (د ملاعمر اخښي) خپل لاس ملامنصور ته ورنه کړ ، کله چې شيخ وجه وپوښتل هغه ورته وويل چې زموږ کورني حيثيت او د مشر نايب هم بايد معلوم سي . په دې سره عبدالقيوم ډاکر هغه ته جدي شو چې ته کشر سپري يي ، دې خبرو کي کار مه لره او بيعت وکړه . هغه و چې ملاعبدالمنان هم بيعت وکړ . د هغه له بيعته وروسته شيخانو عبدالمنان ته وويل چې تاته به مناسب خدمات دروسپاري ستاسي کورنۍ به امارت هيڅکله شاته نه پريردې . وروسته علماو له ټول مجلسه عهد واخيست چې تر مناسبو حالاتو به د مشر د وفات خبر تش راز وي ترڅو چې حالات نورمال سي او دا خبر به له دې مجلسه نه وځي

27 See also Mutmaen, A. (2017). *Mullah Mohammad Omar, Taliban and Afghanistan*. Afghan Publisher, p. 348.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**